

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomantky:	Terezie Dvořáková
Téma práce:	Trestní opatření ukládaná mladistvým
Rozsah práce	156 526 znaků vč. mezer
Datum odevzdání práce:	27. 3. 2024
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Simona Heranová, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	doc. JUDr. Jana Tlapák Navrátilová, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka si za téma zvolila problematiku trestních opatření ukládaných mladistvým, zpracované se zaměřením i na jejich efektivitu z hlediska prevence recidivy. Takto koncipované téma lze považovat za velmi aktuální, a to přesto, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže je součástí účinných norem českého trestního práva již přes deset let. Recidiva, nejen ve spojení s kontinuálně řešenou nepřiměřeně vysokou mírou věznění osob v ČR, je tématem, které lze označit za stále aktuální, přičemž prevence recidivy je nejužitečněji hledaným cílem efektivního trestního sankcionování, když vlastní nápravu pachatele je možné považovat za nejúčinnější nástroj ochrany společnosti. Právě u mladistvých je to explicitně akcentováno i *de lege lata*, kde jde o jasně stanovený hlavní účel trestněprávních sankcí, který je u dospělých pachatelů ponechán na teorii a judikatuře a není automaticky nadřazován účelu represivnímu. Nakolik se k dosažení nápravného/výchovného účelu jeví vhodná stávající právní úprava a její využívání v aplikační praxi je nepochybně otázkou velmi vhodnou ke zpracování odborných vědeckých prací, kterých navzdory významu této otázky není zdaleka dostatek.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma při vhodně zvoleném způsobu zpracování tak, aby bylo přínosem, považuji za téma velmi náročné. Vyžaduje podrobnou a komplexní znalost problematiky trestání obecně, jakož i specifika trestní odpovědnosti mladistvých. To, jak k tématu přistoupila diplomantka, vyžaduje též výrazný přesah kriminologický. Nadto navzdory významu tématu k němu není k dispozici dostatek konkrétních aktuálních výzkumů či dobře využitelných statistických dat.

Diplomantka téma zpracovala na základě vhodně zvoleného a početného okruhu odborných pramenů, a to jak monografií k tématu, odborných článků, tradičních zdrojů jako jsou učebnice a komentáře, tak i řady vhodně vybraných odpovídajících soudních rozhodnutí, a to nejen těch snadno v databázích dostupných, ale též rozhodnutí vyžádaných si diplomantkou v rámci jejího vlastního výzkumu. Vedle judikatorních pramenů diplomantka vhodně pracuje i s četnými zdroji statistickými, z nichž některé si za účelem práce také sama vyžádala. Nechybí ani prameny cizojazyčné v rozsahu odpovídajícím zvolenému pojetí tématu. Zpracovány jsou

pečlivě a zdařile tak, že vytváří ucelený kompaktní text korespondující s cíli diplomantky vytyčenými v úvodu práce. Diplomantka s prameny zachází obratně, ve věcném výkladu je srozumitelně parafrázuje v souvislostech, předkládané závěry nepřejímá nekriticky, vzájemně je konfrontuje, sama zjištěné hodnotí a případně přidává vlastní, zpravidla odůvodněné názory a návrhy *de lege ferenda*. Využívá přitom standardní vědecké metody, její analýzy a následné syntézy jsou zdařilé, dobře využívá i metodu komparace.

3. Formální a systematické členění práce

Struktura textu je logická, velmi přehledná a odpovídá diplomantkou vytyčenému cíli i doporučené struktuře diplomové práce. Ta je tematicky rozdělena do 5 kapitol, které jsou dále přehledně vnitřně strukturovány. Diplomantka v první kapitole vlastního textu na úvod rozebírá základní východiska a principy trestání mladistvých a definuje pojmy k tomu patřící, v kapitole druhé se podrobně a přehledně věnuje jednotlivým druhům trestních opatření, k jejichž rozboru nejprve uvádí kritéria jejich výběru a výsledky statistických zjištění k četnosti jejich ukládání. V kapitole třetí řeší problematiku upuštění od uložení trestního opatření podmíněného i nepodmíněného a v kapitole čtvrté se zabývá efektivitou trestních opatření. Svým způsobem samostatnou je kapitola pátá, která je zaměřená na postavení zákonných zástupců a poškozených v trestním řízení proti mladistvým, přičemž tato kapitola ty předchozí vhodně doplňuje o další především praktické souvislosti i z trochu jiného úhlu pohledu. Práci zakončuje stručným závěrem, v němž shrnuje některá zásadnější zjištění a závěry z předchozího textu.

4. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Diplomantka si za cíl vytyčila popsat jednotlivá trestní opatření, upozornit na jejich odlišnosti oproti korespondujícím trestům ukládaným dospělým a zhodnotit účinnost vybraných trestních opatření. Svého cíle dostála, ve své práci podává komplexní problematiku stručně, přehledně a výstižně, aniž by se dopouštěla přílišných zjednodušení.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	V automatické kontrole na plagiáty vykazuje text míru zcela běžnou v odborných právnických pracích, na informační zdroje je v textu průběžně odkazováno, jsou vzájemně konfrontovány i průběžně hodnoceny, vše v přirozeném vývoji odpovídajícím tvůrčímu záměru diplomantky. Diplomantka téma zpracovává logicky a sama řešené hodnotí a rozebírá. Práce tak ve svém celku nezbuzuje pochybnosti o jejím vlastním autorském přínosu.
Logická stavba práce	Struktura textu je logická, přehledná a promyšleně zvolená, text přirozeně navazuje a rozvíjí se a komplikovanou problematiku díky tomu popisuje přehledným a přínosným způsobem.

Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Početné množství různorodých odborných pramenů z oblasti teorie, aplikační praxe i statistických výzkumů a evidencí, z nichž diplomantka v práci vycházela, je v textu zdatně využíváno a je na ně odkazováno v bohatém poznámkovém aparátu. Využity byly i odborné prameny v anglickém jazyce.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Diplomantka zvolené téma řešila důkladně, zjevné porozumění problematiky do širokých souvislostí vyplývá z diplomantkou vhodně zvolené systematiky, konsistentní návaznosti a vývoje textu, z čehož se podává komplexní náhled na řešení s vhodným vytyčením základních souvisejících problémů, jejich hodnocení a případně i návrhů na jejich řešení.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je na velmi dobré úrovni, v textu jsou přínosně ve vhodných souvislostech uváděny statistické tabulky, vždy v logické provázanosti s v textu řešenými problémy, přičemž s údaji v tabulkách je v textu dále pracováno.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková i stylistická úroveň je velmi dobrá, práce byla zjevně psána i kontrolována s velkou pečlivostí, které uniklo jen několik drobných gramatických chyb (např. v interpunkci, či středního rodu u opatření), překlepů apod. Vyjadřovací schopnosti diplomantky jsou na velmi dobré úrovni (jen je občas nadužíváno třeba i v jednom souvětí těsně následující „jenž“). Celkově je text zpracován odborně, přitom čtivě i srozumitelně, aniž by docházelo k nežádoucím zjednodušením.

5. Vyjádření k práci

Práci považuji za zdařilou. Oceňuji velmi dobrou práci diplomantky s různorodými zdroji, které dobře využívá v souladu se svým tvůrčím záměrem k vytvoření uceleného a přirozeně vypointovaného textu, ten ve svém souhrnu vytváří kompaktní funkční celek. Plynule využívá judikaturu, dobře kombinuje odborné prameny ryze teoretické s konkrétními kazuistickými zjištěními i zjištěními statistickými, které sama kriticky zkoumá a analyzuje v souvislostech. Zřetelné je to například u kapitoly čtvrté, v částech, kde hodnotí efektivitu ukládaných trestních opatření z hlediska prevence recidivy, ale neopomíná přitom na další podstatné vstupní faktory, jak např., že vyšší efektivita u určitého trestního opatření či procesního postupu souvisí s tím,

že je k nim přístupováno v případě spolupracujících mladistvých, kteří sami jeví snahu o vlastní nápravu, nebo v případě méně závažných provinění, nebo že u mladistvých zejména je tendence k páchání trestné činnosti velkou měrou determinována nejen jejich osobností, ale i jejich okolím – str. 56- apod...

Obecně právě kapitolu čtvrtou považuji za nejzdařilejší část práce, přičemž z textu práce (v kombinaci s konzultací s diplomantkou při výběru a volby zpracování tématu) se podává, že právě tento ve své podstatě nejpřínosnější, zároveň však nejambicióznější cíl – tedy hodnocení efektivity trestání mladistvých z hlediska prevence recidivy – naráží na omezené možnosti zdrojových výzkumných dat, či výzkumů již dříve zpracovaných (částečně vyplývající ze zvýšené ochrany soukromí mladistvých). Zde diplomantka velmi dobře využila ať již statistické zdroje, které se jí podařilo získat od ministerstva spravedlnosti, tak i výsledky zahraničních výzkumů. I ty však vhodně hodnotila v českých realitách a zaujímala k nim vlastní závěry a doporučení (např. vhodnost umožnění delší zkušební doby u podmíněného odnětí svobody – str. 58).

Vydařené jsou však i ostatní, více deskriptivní části práce, jejichž je kapitola čtvrtá logickým a vhodným vyústěním. I v nich totiž diplomantka dobře a plynule využívá různorodé prameny (např. z judikatury na str. 10 k termínu mravní vyspělost, zapojení statistických zjištění a jejich hodnocení z hlediska nesouladu *law in books a law in action* u subsidiarity trestních opatření oproti opatřením výchovným na str. 15, 16) poukazuje na aktuální problémy (např. otázka kontroly domácího vězení na str. 38). Text pak dobře, byť pravda stručně, doplňuje i jiný úhel pohledu na problematiku – a to z hlediska postavení zákonných zástupců na jedné straně (např. ot. jejich možné trestní odpovědnosti a případně spoluodpovědnosti s mladistvým, kde přesahuje i do práva občanského) a poškozených trestnou činností mladistvých a jejich adhezních nároků na straně druhé.

Práci tak považuji za způsobilý podklad k ústní obhajobě.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji
Navržený klasifikační stupeň	1

Při obhajobě by diplomantka mohla shrnout svá doporučení pro zákonodárce i pro aplikační praxi, která by podle jejího názoru při sankcionování mladistvým přispěla k omezení zjištěné míry recidivy.

Případně by mohla uvést, zda má či nemá podle jejího názoru základní účel zákona o soudnictví ve věcech mládeže, potažmo tedy individuální prevence recidivy, mít vliv na rozhodování o výši adhezního nároku poškozeného (např. na náhradu nemajetkové újmy).

V Praze dne 22. dubna 2024

JUDr. Simona Heranová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce